

Світлана Анатоліївна ЧЕРНЕЦЬКА

здобувач наукового ступеня кандидата економічних наук,
Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського

ЗНАЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВ САНАТОРНО-КУРОРТНОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

Чернецька, С. А. Значення державного регулювання діяльності державних підприємств санаторно-курортного комплексу України [Текст] / Світлана Анатоліївна Чернецька // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол. : В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2014. – Том 16. – № 1. – С. 145-148. – ISSN 1993-0259.

Анотація

В умовах ринкової економіки саме держава грає ключову роль у регулюванні відносин між суб'єктами господарської діяльності що функціонують на її території. І особливо воно важливе для державних підприємств. Саме ефективне державне регулювання діяльності підприємств санаторно-курортного комплексу дозволило б уберегти унікальні здравниці, розграбовані й зруйновані в 90-і роки ХХ ст., і забезпечити ще наявні.

У статті розглядається питання про значущість саме державного регулювання господарської діяльності державних підприємств санаторно-курортного комплексу на прикладі Державного підприємства Міністерства оборони України «Центральний військовий санаторій «Ялтинський». Саме відсутність такого регулювання, або небажання деяких посадових осіб ефективно реагувати на відверті злочинні дії керівництва підприємства, призвело до жахливого стану його фінансово-господарської діяльності.

Саме тому, що ситуація, яка склалася на Державному підприємстві Міністерства оборони України «Центральний військовий санаторій «Ялтинський», - не виняток, а система, то робиться висновок, що виходом з ситуації, що склалася, може бути ухвалення спеціального закону, який повністю би регулював діяльність унітарного державного підприємства від заснування і аж до закриття рахунків. Також цей закон мав би посилити відповідальність керівників підприємств і чиновників за посадові злочини.

Ключові слова: державне регулювання; фінансово-господарська діяльність; державне підприємство; санаторно-курортний комплекс; держава; санаторій.

Светлана Анатольевна ЧЕРНЕЦКАЯ

ЗНАЧЕНИЕ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ САНАТОРНО-КУРОРТНОГО КОМПЛЕКСА УКРАИНЫ

Аннотация

В условиях рыночной экономики именно государство играет ключевую роль в регулировании отношений между субъектами хозяйственной деятельности, функционирующими на ее территории. И особенно оно важно для государственных предприятий. Именно эффективное государственное регулирование деятельности предприятий санаторно-курортного комплекса позволило бы уберечь уникальные здравницы, разграбленные и разрушенные в 90-ые годы ХХ века.

В статье затронут вопрос о значимости именно государственного регулирования хозяйственной деятельности государственных предприятий санаторно-курортного комплекса на примере Государственного предприятия Министерства обороны Украины «Центральный военный санаторий "Ялтинский"». Именно отсутствие такого регулирования или нежелание некоторых должностных лиц эффективно реагировать на откровенные преступные действия руководства предприятия привело к ужасному состоянию его финансово-хозяйственной деятельности.

Именно потому, что ситуация, которая сложилась на Государственном предприятии Министерства обороны Украины «Центральный военный санаторий "Ялтинский"», - не исключение, а система, то делается вывод, что выходом из ситуации, которая сложилась, может стать принятие специального

закона, который полностью бы регулировал деятельность унитарного государственного предприятия от основания и вплоть до закрытия счетов. Также данный закон должен был бы усилить ответственность руководителей предприятий и чиновников за должностные преступления.

Ключевые слова: государственное регулирование; финансово-хозяйственная деятельность; государственное предприятие; санаторно-курортный комплекс; государство; санаторий.

Svitlana Anatoliyivna CHERNETSKA

PhD Student,
Tavrida National University named after V. I. Vernadsky

GOVERNMENT CONTROL SIGNIFICANCE OF STATE ENTERPRISES ACTIVITY OF SANATORIUM-RESORT COMPLEX IN UKRAINE

Abstract

The state plays a key role for regulation of relations between the organizations and enterprises that carry out economic activity in the conditions of market economy.

Especially it is very important for the state enterprises. Effective government control of sanatorium-resort complex activity would protect unique health-resorts from a plunder in the ninetieths of the twentieth century.

The article deals with the question of government control significance of the economic activity of state enterprises of sanatorium-resort complex on the example of Ukrainian state enterprise the «Central military sanatorium «Yalta»». The terrible state of financially-economic activity of this enterprise has been caused by absence of government control and undesirability of some public servants to react effectively on the frank criminal acts of enterprise director. So, the situation, that could be observed on the state enterprise the «Central military sanatorium is «Yalta»» not an exception, but a usual thing. The only way out of this situation could be the law that will fully regulate activity of unitary state enterprise from founding and up to closing of accounts. Also, this law will strengthen enterprises leaders' and unfair officials responsibility for malfeasances.

Keywords: government control; financially-economic activity; state enterprise; sanatorium-resort complex; state; sanatorium.

JEL classification: I180

Вступ

Розпад СРСР виявив усю недосконалість економіки держави. Незалежні республіки, що утворилися після цього, стали переходити до ринкової економіки. Цей шлях супроводжувався нелегкими випробуваннями. Ні для кого не було таємницею, що в часи СРСР, для збільшення залежності частин, що входили до складу імперії, повний цикл виробництва зав'язувався на декілька таких республік. Розпад СРСР зруйнував і економічні зв'язки між ними, що обтяжувало формування національних економік. Не усі були до цього готові. Користуючись слабкістю нової офіційної влади, реальне керівництво в республіках здійснювалось організованими бандитськими формуваннями, які десь за безцінь, а десь просто задарма вивели з державної власності тисячі підприємств. Починаючи з 90-х років минулого століття, сотні прибуткових і перспективних підприємств були приватизовані, а доходи від їх діяльності, з метою уникнути високого оподаткування, виведені в «тінь».

Санаторно-курортний комплекс не став винятком. Вдале географічне розташування і унікальний клімат України зіграли свою роль. Одні курорти Криму були виведені з державної власності і продовжують своє існування, інші просто банально розграбовані і продані частинами. Прикладом цього може стати Державне підприємство Міністерства оборони України «Центральний військовий санаторій «Ялтинський», яке діями генерального директора, за мовчазної згоди органу управління майном, було доведено до жалюгідного стану, а його фонди у різний спосіб почали розпродуватись.

Державне регулювання різних галузей економіки досліджується досить широко, однак саме в рекреаційному секторі економіки залишається досі не достатньо вивченою темою. Зазначене вище і зумовило вивчення цієї проблеми.

Мета та завдання статті

З урахуванням того, що ситуація із державними підприємствами за 23 роки незалежності України фактично не змінилась і досі продовжується грабунок держави шляхом доведення до банкрутства прибуткових підприємств, то метою статті є висвітлення ситуації, яка склалася з фінансово-господарською діяльністю Державного підприємства Міністерства оборони України «Центральний

військовий санаторій «Ялтинський»» та розробка рекомендацій для запобігання випадкам зловживань у веденні фінансово-господарської діяльності як цього підприємства, так і всіх інших державних підприємств санаторно-курортного комплексу надалі.

Виклад основного матеріалу дослідження.

В умовах ринкової економіки саме держава грає ключову роль у регулюванні стосунків між суб'єктами господарської діяльності, які функціонують на її території. І особливо це важливо для державних підприємств.

Державне регулювання діяльності підприємств полягає в наступному:

- у розробці системи нормативно-правових актів, спрямованих на регулювання ринку, підприємницької діяльності, цін і заробітної плати, соціального і правового захисту населення;
- у забезпеченні належного правопорядку і національної безпеки;
- у стабілізації економіки, тобто постійному розвитку економіки, коли досягаються і підтримуються на оптимальному рівні основні макроекономічні показники (об'єм валового національного продукту, національний дохід, рівень інфляції і безробіття, дефіцит бюджету і так далі);
- у забезпеченні соціального захисту і соціальних гарантій. Держава зобов'язана проводити активну соціальну політику, суть якої полягає в гарантованому забезпеченні усіх працюючих мінімумом заробітної плати, пенсіями за віком і інвалідністю, допомогою по безробіттю і так далі;
- у захисті конкуренції. У ринковій економіці конкуренція - один з головних регулювальних інструментів. Конкуренція - основа прогресу в усіх сферах економіки, вона підштовхує виробників товарів і послуг упроваджувати усе нове і передове, покращувати якість продукції і знижувати витрати на її виробництво. Тому одна з функцій держави - це захист конкуренції.

На сьогодні в Україні питання статусу і діяльності державних підприємств регулюються Цивільним кодексом України, Господарським кодексом України, Законом України «Про власність», статтею 4 Закону України «Про підприємництво», Законом України «Про приватизацію державного майна», Законом України «Про управління об'єктами державної власності» і так далі. Так само деякі норми визначаються декретом Кабінету Міністрів України від 31.12.1992 №24-92 «Про впорядкування діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, утворених за участі державних підприємств», постанови Верховної Ради України «Про управління майном підприємств, установ і організацій, яке знаходиться в загальнодержавній власності». Як ми бачимо, нормативно-правова база регулювання діяльності державних підприємств дещо розпорошена. Бракує профільного закону, який би регулював діяльність державних унітарних підприємств.

Цей закон повинен посилити відповідальність керівників таких підприємств і зробити неможливим відчуження їх основних фондів. Нинішня нормативно-правова база не ідеальна і не забезпечує насамперед відповідальності керівників підприємств і чиновників органу управління майном.

Такий стан нормативно-правової бази призводить до численних порушень, процвітання корупції і хабарництва.

Значущість саме державного регулювання діяльності підприємств видно на прикладі Державного підприємства Міністерства оборони України «Центральний військовий санаторій «Ялтинський»».

Вивчення результатів і матеріалів ревізій і аудитів фінансово-господарської діяльності, бухгалтерської документації і звітності дозволило зробити висновок, що упродовж 9-ти років з дня заснування підприємства основна мета керівника полягала не в отриманні прибутку від нього, а у власному збагаченні.

Так уже до 2003 року санаторій втратив статус медичної установи вищої категорії, а медичний персонал був змушений звільнитися. Як наслідок, Державне підприємство Міністерства оборони України «Центральний військовий санаторій «Ялтинський»» перестав займатися основною діяльністю, яка була визначена Статутом підприємства. Хоча і в Статуті санаторію, і в контракті керівника була передбачена відповідальність за невиконання основної мети діяльності підприємства, а саме - здійснення лікування і оздоровлення військовослужбовців, членів їх сімей і інших громадян України та інших держав. Фактично санаторій робив послуги з короткочасного розміщення відпочивальників. Крім того, з 2003 року не досягалася основна мета діяльності будь-якого комерційного підприємства - отримання прибутку, але орган управління майном ніяк на це не реагував.

Далі упродовж 2004 - 2005 років генеральним директором підприємства спільно з одним з директорів департаментів Міністерства оборони були незаконно відчужено основні фонди санаторію на загальну суму 49 942 982,8 грн, так само було відчужено земельні ділянки загальною площею 16,2 га. Повернути незаконно відчужені землі і основні фонди майже неможливо без втручання держави, оскільки зазначені об'єкти були декілька разів перепродані, а тому останній власник визнавався так званим «чесним набувачем», і, як наслідок, законним власником майна.

Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства за період з 2003 по 2012 роки не здійснювався, наслідком чого стало те, що збитки санаторію у 2007 році склали 1845,4 тис. грн, у 2008

році 3234 тис. грн, у 2009 році – 4772 тис. грн, у 2010 році – 1285 тис. грн, у 2011 році – 582 тис. грн, за перший квартал 2012 року – 281 тис. грн. Це, безумовно, є свідченням того, що фактично санаторій не досягав мети свого створення, однак, як зазначалось вище, орган управління майном не вживав заходів щодо запобігання цьому. Таким чином, у результаті діяльності генерального директора санаторію і одного з високопосадовців Міністерства оборони України підприємство, яке колись було процвітаючим, доведено до жалюгідного стану. Безповоротно були втрачені висококваліфікований медичний персонал, медична база і основні фонди санаторію.

Насамкінець генеральний директор санаторію зробив спробу вивести зі сфери управління Міністерства оборони України те, що залишилося від перспективного санаторію, утворивши товариство з обмеженою відповідальністю «Центральний військовий санаторій «Ялтинський»». Після вивчення матеріалів проведеного аудиту стало відомо, що утворення товариства було проведено з порушенням усіх можливих нормативно-правових актів із вказаного питання [1].

Недосконалість законодавчої бази дала можливість використати у корисливих цілях посаду генерального директора підприємства. Санаторій фактично було знищено. Два спальні корпуси, які залишилися у веденні підприємства, виконують функцію, передбачену для готелю, а саме - тимчасового розміщення відпочивальників.

Проаналізувавши причини усього вищепереліченого, приходимо до висновку, що це сталося через відсутність контролю з боку вищого керівництва органу управління майном.

Прикладів того, коли державні підприємства доводяться до банкрутства або просто розпродаються частинами для миттєвої вигоди, - безліч як у Міністерстві оборони, так і в інших міністерствах і відомствах. А це є наслідком неадекватної системи контролю і реагування, а тому і відповідальності.

Висновки та перспективи подальших розвідок.

Як видно на прикладі «Центрального військового санаторію «Ялтинський»», державне регулювання діяльності державних підприємств дуже важливе. Невиконання ж основних функцій держави щодо регулювання, таких, як: розробка системи нормативно-правових актів, спрямованих на регулювання ринку, підприємницької діяльності, цін і заробітної плати, соціального і правового захисту населення, а також забезпечення, належного правопорядку і національної безпеки, веде до краху спочатку підприємства, а потім і економіки загалом. Виходом з ситуації, що склалася, може бути ухвалення спеціального закону, що повністю регулює діяльність унітарного державного підприємства від заснування і до закриття рахунків і посилення відповідальності керівників підприємств і чиновників за посадові злочини. Крім того, закон має задекларувати те, що відповідальність несе не лише директор підприємства за незаконне відчуження майна, а й та особа, яка набуває права на це майно, тобто таке поняття як «чесний набувач» має бути скасовано. Після цього така корупційна схема буде нівельована. Кожен потенційний директор підприємства повинен знати про свою відповідальність за неправомірні вчинки. Причому відповідальність має бути і кримінальною, але і матеріальною. А кримінальна відповідальність має бути адекватною діянню. Оскільки знищення державного підприємства - це підривання національної безпеки, то покарання за такий злочин має бути відповідним.

Список літератури

1. *Аудиторський звіт про результати внутрішнього аудиту фінансово-господарської діяльності державного підприємства Міністерства оборони України Центрального військового санаторію "Ялтинський" [Текст].*
2. *Про створення державного підприємства Міністерства оборони України санаторію "Ялтинський" [Текст] : наказ Міністра оборони України від 11.07.2000 №209.*
3. *Рішення Ялтинської міської ради від 14.12.2007 № 173 [Текст].*

References

1. *Audit report on the results of the internal audit of financial and economic activities of Ministry of Defence of Ukraine Central Military Sanatorium "Yalta" (n. d.).*
2. *On the creation of Ministry of Defence Ukraine resort "Yalta" [text]: Order of the Minister of Defense of Ukraine from 11.07.2000 №209. (2009).*
3. *The decision of the Yalta City Council of 14.12.2007 № 173. (2007).*

Стаття надійшла до редакції 15.05.2014 р.